

субъектов малого предпринимательства.

Задачами центра поддержки малого предпринимательства являются:

- анализ предпринимательского климата, отечественного и международных рынков, отраслей и секторов экономики;

- оказание комплекса услуг в области маркетинга и менеджмента;

- оказание услуг по разработке инвестиционных и бизнес-проектов, консультационных и других услуг;

- содействие повышению инновационной активности субъектов малого предпринимательства;

- содействие профессиональному росту малого предпринимательства;

- обеспечение доступа к информационным и экспертным ресурсам;

- проведение семинаров, тренингов;

- формирование базы данных субъектов малого предпринимательства;

- анализ и обобщение информации по развитию малого предпринимательства и проблемных вопросов его развития.

При всей критике действующего законодательства, именно это законо-

дательство позволяет открыть свое дело, выйти на международные деловые связи и контакты, получить, пусть и не без трудностей, государственные преференции. И самое главное, мы, казахстанцы, отличаемся от многих наших соседей, не только тем, что имеем значительные запасы природных ресурсов. Мы имеем мощный интеллектуальный потенциал, который при верной постановке политических вопросов может позволить сделать серьезный прорыв в мировую экономику.[6]

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон РК «О частном предпринимательстве» 31 января 2006. №124-III
2. Журнал «Малый и средний бизнес Казахстана» №12(6), 2004.
3. Журнал «Малый и средний бизнес Казахстана» №3(10), 2005.
4. Указ Президента РК «О защите прав граждан и юридических лиц на свободу предпринимательской деятельности» 27 апреля 1998. № 3928
5. А.Н. Токсанова «Основы предпринимательской деятельности». Астана, 2007.

Адаева А.Д., аға оқытушы

Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты

АЛТЫНСАРИН ЖӘНЕ ЕҢБЕК ТӘРБИЕСІ

Ы.Алтынсарин – қазақтың аса көрнекті ағартушысы, демократ тәлімгер, публицист жазушы, өз заманының қоғам қайраткері. Біз оның бейнесінен қазақ халқының мәдени экономикалық дамуын, қазақтың ұлт болып бірігуін көксеген данамызды көреміз.

Еңбек тақырыбы қазақ жазба әдебиетінде XIX ғасырдың аяғында Ы.Алтынсарин шығармалары арқылы келді. Дене мен еңбек тәрбиесін ол адамгершілік тәрбиесінің аса күрделі мәселелері ретінде таныды.

Еңбек тәрбиесі Ы.Алтынсарин хрестоматиясында, көркем шығармаларында негізгі орын алады. Ол өзінің еңбек тәрбиесіне байланысты ойларын терең және айқын көрсетіп өтті.

Ы.Алтынсарин еңбекке байланысты шығармаларымен таныса отырып, философиялық ой түюге болады, ол ұлы ұстаздың әдептілік қағидаларынан шығады. Бұл қағидалар мен өлшемдер адамгершілік тәрбиесінің негізгі мұраты, өйткені адамға оның мағыналы өмір сүруі үшін белгілі бір мақсатқа қарай әрекет жасауы керек,

ол – еңбек әрекеті. Осы жолда адам көптеген қарама-қайшылықтарды жеңе отырып өзіне қанағат алады. Пайда болған қанағат келесі қажеттілікті тудырады, қажеттілік әрекет етуге жетелейді, ол жаңа мақсаттың орындалуына ұмтылу болып табылады. Ы.Алтынсаринның еңбек идеялары осындай диалектикалық заңдылықтар негізінде іске асады.

Ы.Алтынсарин жас ұрпақты тәрбиелеу мәселелерінде орыс ағартушыларының еңбектерін өте жоғары бағалады.

Орыс әдебиеті классиктерінің еңбектерімен танысу, Л.Толстой, К.Ушинский сияқты белгілі ағартушылардан үйренуі Алтынсаринның өмірге көзқарасын тереңдете түсті, қазақ қоғамының негізгі мәселелерін дұрыс танып, оларға нақтылы пікірлер айтуына жәрдемін тигізді.

Жастарды еңбекке баулу – қай кезде де азаматтық тәрбиенің елеулі шарттарының бірі.

XIX ғасырда еңбек мәселесі орыс әдебиетінде де айрықша көтеріліп, халық өкілдерінің негізгі ерекшеліктері мен биік қасиеттері еңбекке байланысты көрсетілгені белгілі. Тәрбие адамның ақыл-ойын дамытып, оған белгілі көлемде білім беріп қана қоймайды. Ең бастысы, Алтынсарин орыс жазушылары мен ағартушыларының еңбек мәселесін шешудегі зор жетістіктерінен үйреніп және оларды өзінің әдеби, сондай – ақ педагогикалық жұмыстарында ұтымды пайдаланды. Бұл жағдай оның әңгімелерінің жалпы мазмұнынан байқалып отырады.

Ы.Алтынсарин «Қазақ хрестоматиясын» орыстың ұлы педагогі К.Ушинский мен белгілі педагог Паульсонның хрестоматияларының үлгісінде құрастырды.

Балаларға арналған хрестоматияға енгізген мақалалары мен әңгімелерінде автор еңбектің аса зор маңызын көрсетіп, еңбекті қадірлеуге және сүйюге тәрбиелеу мақсатын көздейді.

Автор хрестоматиясын оқушыларды еңбектің мақсатқа жеткізетіндігіне, еңбек арқылы табылған табыстың берекелі болатындығына сендіре отырып, еңбек ету үшін «тұрақтылық пен табандылық» қажет екендігін уағыздайды. Оған дәлел оның хрестоматиясындағы көптеген еңбекке байланысты мақалдар мен мәтелдер. Мысалы: «Бейнетсіз рахат жоқ», «Жалқау текке жатар, оның ырысы қашар», «Жігіттің ерінгені, көрінің көрінгені», т.б. дәлел болады.

Хрестоматияның бүгінгі мектептің оқу-тәрбие жұмысына тигізетін әсері үлкен. Оны көптеген ғалымдарымыз Т.Тәжібаев, Б.Сүлейменов, А.Қасымжанов, Е.Бекмаханов, Ә.Сыдықов, т.б. берген бағалары дәлелдейді. Т.Тәжібаев «Ы.Алтынсаринның хрестоматиясының негізі және оның мазмұны бүкіл халықты еңбек етуге және еңбекті сүйюге шақырады» деп көрсетеді.

Еңбектің адам өмірінде атқаратын міндетінің зор екендігін және ол өмір сүрудің мағынасы мен мазмұн дәрежесінің көрсеткіші екендігін өзінің балаларға арналған әңгімелері арқылы дәлелдейді. Енді солардың кейбіреулерін мысалға келтірейік. «**Бай баласы мен жарлы баласы**» әңгімесінде Алтынсарин бүкіл ағартушылық еңбегінің негізгі сырын, әлеуметтік тенденциясын айқын ашып береді. Үсен арқылы еңбекші бұқараның жас ұрпағының еңбек сүйгіштігін, әр нәрсенің ретін таба білетіндігін көрсетеді. Асан бейнесінен мұндай қасиет байқалмайды. Үсен бейнесінен тек еңбек сүйгіштіктен басқа дәрменсіз Асанға көмегі оның адамгершілік жағынан бейнесін сомдай түседі.

«**Қыпшақ Сейтқұл**» әңгімесінде Сейтқұл арқылы қарапайым халықтың толысқан өкілін бейнелейді, оның жақсы қасиеттерін көрсетеді. Сөйтіп, жазушы бұл әңгімелерінде қазақ шаруаларының екі ұрпағын суреттейді, сол арқылы жалпы халықтың тіршілік ету, өмір тану, табиғатты меңгеру әре-

кеттерін баяндады. «Бай мен жарлы баласы», «Қыпшақ Сейтқұл» әңгімелерінің бір-біріне байланысты шығармалар ретінде қаралуы осы себепті. Мысалы, «Өрмекші, құмырысқа, қарлығаш» деген әңгімесінде бұл үшеуі әрқайсысы өздеріне тамақ іздеп, еңбек етеді, күн көру үшін күреседі. Бұл әңгімеде әкесі жас баласымен сөйлесіп, одан бірнеше сауал сұрағаннан кейін әкесі құс, жәндіктердің еңбектену арқасында өздеріне қорек тауып жүргенін айтып, «Сен де ертеден кешке дейін босқа жүріп уақытыңды босқа жіберме, еңбек етуге әдеттен, еңбек етсең – емерсің» дейді.

Ұлы педагогтің бұл әңгімесі ой туғызады. Адамда рухани және табиғи қажеттіліктің болатындығын, ал қажеттіліктің орындалуы тек еңбек әрекеті арқылы ғана іске асатындығын өзінің әңгімесі арқылы дәлелдеп берген.

Ы.Алтынсарин еңбекке тәрбиелеу мәселесі тақырыбына орыс тілінен тәржімаларды, халық аңыздарын көп пайдаланды. Солардың бірі «**Атымтай жомарт**» аңызы. «Күн сайын өз бейнетіммен тапқан бір-екі пұлға нан сатып жесем де, бойыма сол тамақ болып тарайды, еңбектен табылған тамақтың тәттілігі болады екен» деген жолдары «Еңбек істеп ас ішсең, балдан тәтті болады» деген халықтың мағыналы сөзімен ұштасып жатыр. «**Байлық неде?**» деген тағы бір әңгімесінде кедей кісінің сұрағына ғалым жауап береді. «Қанағат ете білсең, еңбек қылсаң – байлық сол. Малы көп болмаса да, соған қанағат ете білсе, біреуді алдап жемесе, біреудің еңбегін пайдаланбаса, мұндай адамның көңілі жай болады. Сол үшін байлық – қанағат пен адал еңбекте». Автордың еңбекті адам құлқынын түзейтін құрал деп қарауы өте мәнді нәрсе.

Ы.Алтынсаринның «**Сәтемір хан**» әңгімесінде кішкентай ғана ақсақ құмырысқаның қайта-қайта құлағанына қарамастан, қабырға арқылы

үйдің төбесіне шыққанын көріп тұрған Сәтемірге мынадай ой келеді: «Өзі ақсақ құмырысқа еңбектене отырып өзінің мақсатына жетті, ал мен болсам түк бітірмей өмір сүріп жүрмін. Маған мына құмырысқадан өнеге алу керек екен деп, ақырында өз елінің ақылы толған патшасы болыпты».

Бұл әңгімеден еңбек үлкен мұратқа жеткізіп қуаныштар әкелетінін, ол қуаныш қажеттіліктен туған мақсатқа жету идеясын көрсетеді.

Ы.Алтынсаринның еңбек арқылы дүниетаным туралы көзқарасы қазіргі кезде өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Адам өмірінде еңбек бақыт, қанағат пен қуаныш әкеледі және еңбек адам өмірінің физиологиялық қажеттілігі болып табылады. Ы.Алтынсаринның көптеген шығармалары өмірдің мәні мен мағынасын еңбекте екендігін дәлелдейді, ол адам өмірін еңбек әрекетінсіз мәнсіз деп есептейді.

Еңбек әрекетінің біткені – өмірдің біткені. Ал біреудің еңбектерімен күн көру арамтамақтың және ақымақтың, яғни адалдық қасиеттің жоқтығы. Бір кездегі Ы.Алтынсаринның ойлаған арманы, еңбек идеялары қазіргі заманда адам өмірінде орнын тапты.

Педагогтің осындай прогрессивті идеялары мектептің оқу тәрбие жұмысы арқылы іске асып отыр. Атап айтқанда, Ы.Алтынсаринның әңгімелері төменгі сынып оқу үдерісі арқылы іске асса, кейбір сыныптарда тәрбие сағаты, сыныптан тыс оқу, конференцияларда жүзеге асады.

Қазақ жастарына кәсіптік мамандық беру мәселесінің ғылым негізін қалаған да Ы.Алтынсарин. Ол қазақ халқының экономикалық дамуына қажетті мамандар әзірлеу ісіне ерекше мән берді, қолөнер, ауыл шаруашылығы училищелерін ашуға күш жұмсады.

Ы.Алтынсаринның еңбек туралы пікірлері, идеялары қазіргі біздің эко-

номикалық жағдайда қойылатын талаптармен сәйкес келеді.

Қазіргі қоғамымыздағы өзгерістерге пайда болған әлеуметтік жағдайларда еңбек етпеген адам өмір сүре алмайды, қайыршылыққа дейін барады.

Оқушыларды еңбекке тәрбиелеуде оның шығармаларынан аларымыз мол.

Ы.Алтынсарин адал еңбек етуді, қанағат қыла білуді адамгершілік қасиет деп санады. Оның «Біз өзіміздің адал еңбегімізбен тіршілік етіп отыр-

мыз дей алатын адам – шын бақытты адам» дегені соның айғағы.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қалиев С. Алтынсариннің таңдамалы педагогикалық мұралары Алматы -1991.
2. Жарықбаев Қ., Қалиев С. Қазақ тәлім тәрбиесі. Алматы -1995.
3. Алтынсарин Ы. Өнер-білім бар жұрттар: Өлеңдер, әңгімелер. Алматы -1991.
4. Алтынсарин Ы. Таңдамалы шығармалары Алматы -1994.

Альшанова Б.Х., старший преподаватель
Костанайский государственный педагогический институт

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕЯ - ОТКРЫТЫЙ ВОПРОС...

Идея (вид, образ, форма) – во многих философских учениях понятие, имеющее символическое значение, относится не только к эпистемологии, но и к онтологии, эстетике, этике и другим разделам. Моральные, религиозные, национальные идеи рассматриваются как важный фактор общественной интеграции и солидарности.

Идея и идеология – это постоянный поиск ценностей, их тематизация. В случае фигуративизации идеологический дискурс становится мифологическим, и как неизбежность появляются «культ личности», «избранные нации», «титulyные нации», «сверхдержавы» - мощные генераторы идей, вершители судеб человечества, которые деформируют общественное сознание и поведение.

Тощенко Ж.Т. – член-корреспондент РАН, главный редактор журнала «Социологические исследования» проявления общественного сознания и поведения называет фантомами. Он считает, что «под этим понятием имеются в виду явления, которые олицетворяют специфические, порой аномальные, экстравагантные формы

общественной (публичной) активности, оказывающие серьёзное влияние на политические, экономические и социальные процессы. Носители этих форм активности обладают гипертрофированными социальными характеристиками (непомерная жажда власти, неограниченное желание обладать богатством, болезненное стремление к славе). ...Нужно отметить, что фантомные явления, которые в латентном виде существовали всегда, в любую эпоху и в любом государстве, в период ломки устоев общественной жизни имеют тенденцию проявлять себя как значительное социальное явление, оказывающее весьма осязаемое влияние на происходящие в обществе процессы. Причём их влияние носит в основном деструктивный характер, проявляется на всех уровнях социальной организации, вплоть до самого низового звена нашей жизни - там, где мы работаем и живём»[1]. Вышеуказанный автор полагает, что в 1990 годы возродились фантомы разного масштаба и калибра. Естественно эти «фантомы», «кентавры» манипулировали массовым и индивидуальным сознанием граждан постсовет-